

פרשת וישלח תשפ"ג – האם יעקב תמך בפעולת התגמול נגד שכם?

1. **בראשית לה,א:** קום עלה בית א-ל ... ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך - **תנחומא:** לא הגיעוך הצרות אלא על שאחרת נדרך... בשעת צרה נדרא, בשעת רווחא – שכחה? **שולחן ערוך יורה דעה סימן רג:** צריך להיזהר שלא ידור שום דבר ואפילו צדקה אין טוב לידור, אלא אם ישנו בידו יתן מיד ואם לאו – לא ידור עד שיהיה לו.

2. **בראשית לד:** ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ: וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה... ויאמר שכם אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת לאשה ... וישמעו אל חמור ואל שכם בנו כל יצאי שער עירו וימלו כל זכר ... ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר.

א. **שם ל:** ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי: עכרתם אותי **להבאישי** ביושב הארץ (ספורנו: ששיקרנו באמונתנו אחר שנימולו) **ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני** [אבל אינו מדבר על הרג חפים מפשע].

ב. ויאמרו: הכזונה יעשה את אחותנו?! - **אור החיים:** אדרבה, יסתכנו בין האומות כשיראו שבזוי אחד שלט בבית יעקב ופעל ועשה כרצונו ולא תהיה לשונאיהם [בסגי נהור, היינו לישראל] תקומה בין העמים. ואדרבה בזה תהיה חיתתם על כל העמים וירעדו מפניהם [והסיפור נגמר כאן בלי מענה].

ג. **בראשית לה,ה:** ויסעו ויהי חתת אלוקים על הערים אשר סביבתיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב.

בראשית מט,ה: שמעון ולוי אחים כלי חמס מכורותיהם - **רש"י:** אומנות של רציחה חמס היא בידכם מברכת עשו, זו אומנות שלו ואתם חמסתם ממנו. **שם ו:** בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש – **רש"י:** אלו חמור ואנשי שכם, וברצונם עקרו שור – **רש"י:** יוסף שנקרא שור - **רמב"ן לד,יג:** למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים וענש אותם וחלקם והפיצם? ... ורבים ישאלו: איך עשו בני יעקב **הצדיקים** המעשה הזה **לשפוך דם נקי?**

3. **רמב"ם הלכות מלכים סופ"ט:** בני נח חייבים להושיב דיינים ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש המצוות האחרות של בני נח. ובן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו – יהרג בסיף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל [את דינה] והם ראו וידעו ולא דנוהו. **שיעורי ליל שישי קלג:** מביאים משמיה של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי, שדייק מקרא 'בני יעקב באו על החללים ויבזו העיר אשר טמאו אחותם' וחזינן **דכל אנשי העיר היו בבחינת שטמאו אחותם**, דכיון שהיה עליהם לדון את חמור ושכם, חשיב כמו שכולם טימאו ... ובחידושי הרב מבריסק על התורה (וירא) הוכיח ממה שאמר הקב"ה לאבימלך 'ועתה השב את אשת האישי... ואם אינך משיב דע כי מות תמות ... אתה וכל אשר לך', דכל ממלכתו התחייבה מיתה על שלא דנו אבימלך על גזל שרה. **רמב"ן לד,יג:** אנשי שכם וכל שבעה עממים, עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ועושים כל תועבות ה'... ובעבור שהיו **אנשי שכם רשעים** ודמם חשוב להם כמים רצו שמעון ולוי להינקם בהם בחרב נוקמת ... [ובכל זאת יעקב] ארר אפם שם בפרשת ויחי, כי עשו חמס לאנשי העיר שאמרו להם 'וישבנו אתכם והיינו לעם אחד', ובעטו בדיבורם, ואולי ישובו אל ה', והרגו אותם חינם כי לא הרעו להם כלל.

4. **לקוטי שיחות ה/161 הערה 71:** כאשר ענו ליעקב 'הכזונה וגו' קיבל את המענה [כגישת הרמב"ם שהיו חייבים מיתה]. אלא שמכל מקום הוכיח אותם **לאחר זמן** על זה, כי לאחר שראה ש'ברצונם עקרו שור' - היה אצלו הוכחה שיש אצלם נטייה לזה (גם) מצד טבעם, וגם במעשה שכם היתה תערובת מטבע זה שלהם (אף שהיה בעיקר מצד 'הכזונה יעשה וגו').

ראב"ד תשובה סופ"ה: אם יאמר הבורא לזונים למה זנית ... יאמרו לו: ועל מי חלה גזירתך [ועבדום וענו אותם]? על אותן שלא זנו?! הרי לא תתקיים גזירתך! **ליקוטי שיחות לא/31:** זה שהמצריים העבידו ועינו את בני, לא היה כדי לקיים גזירת הקב"ה, אלא מפני **רשעות לבם** ולכן נענשו.

ספר חסידים תרנה: מעשה בבן שכבד אביו. א"ל האב תכבדני במותי, אני מצוך **שתלוי כעסך לילה אחד ועצור רוחך שלא תדבר**. לאחר פטירת אביו הלך למדינת הים והניח אשתו מעוברת ולא ידע. עיכב בדרך ימים ושנים וכשחזר עלה לחדר שאשתו שוכבת ושמע קולו של בחור שהיה מנשק אותה. שלף חרבו להרוג שניהם, אבל זכר מצות אביו והשיבה לתערה. שמע שאמרה לאותו בחור, כבר שנים רבות שהלך **אביך** ואילו ידע שנולד לו בן, כבר הגיע להשיאך אישה. כששמע הדבר אמר פתחי לי אחותי רעיתי. ברוך ה' שעצר כעסי וברוך אבי שציוני לעצור כעסי לילה שלא הרגתי אותך ואת בני.